

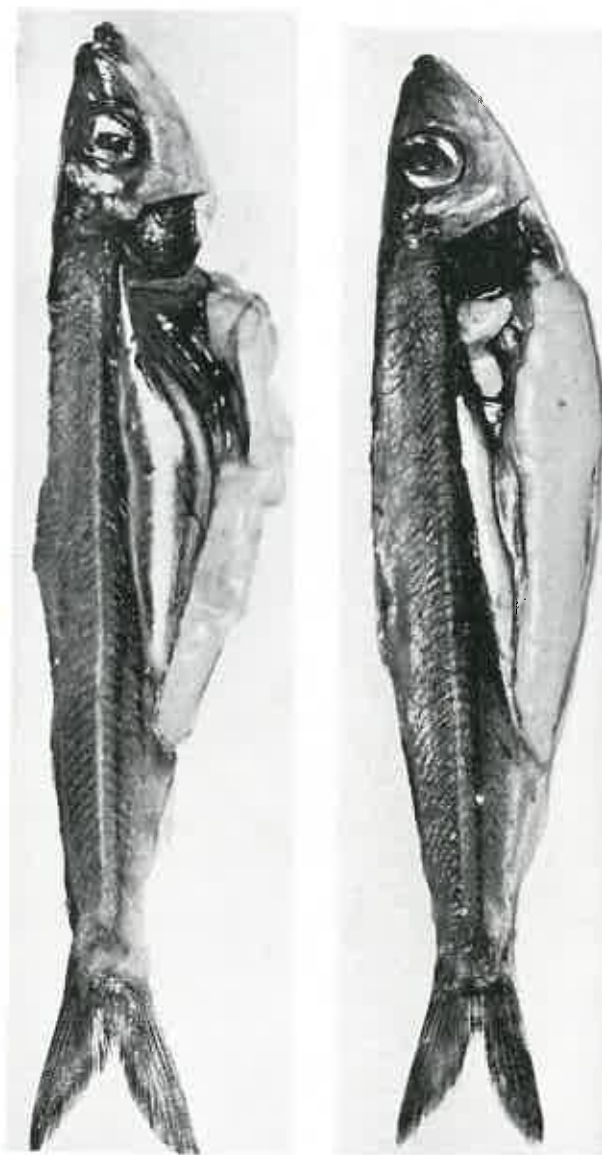
35. Kuolleita silakoita Virolahden rannikolla.

Kuluneen helmikuun 19. päivänä ja senjälkeen alkoi Virolahden ulkovesillä, noin 26 km:n pituisella, Mustastamaasta aina Pihlajaluotoon saakka ulettuvalla alueella, jäistä vapaaseen veteen ilmaantua suuret määrät osaksi aivan menehtymäisillään olevia, osaksi jo kuolleita silakoita — eli haileja, miksi itäsuomalaiset niitä haluavat nimittää, sikäli kuin ovat eläviä tai tuoreita. Kun vastaavaa ilmiötä ei paikkakunnalla oltu ennen havaittu, oli se omiaan herättämään erikoista huomiota sekä halua päästä perille joukkokuolemissa aiheuttaneista syistä.

Asiaan selvyyttä saadakseen toimitti liikemies Matti Niemelä kaksikin eri näytettä Virolahden ulkovesistä kerätyistä kuolleista silakoista kalataloudelliselle tutkimustoimistolle kalojen lähempää tarkastamista varten. Suoritetuissa silakoiden avauksissa ei voitu todeta muuta tavallisuudesta poikkeavaa kuin se, että kaikkien avattujen kalojen uimarakot olivat pingoitettu täynnä kaasua eli ns. ilmaa tavallisen puheen mukaan. Tämä käy esiin myös oheenliitetystä kuvasta (vertauksen vuoksi on otettu kuva myös toisesta, Helsingin kauppahallissa hankitusta, Turusta peräisin olevasta silakasta, jonka uimarakko sisältää senverran kaasua, mikä on tavalliselle tuoreelle silakalle ominaista).

Uimarakon suuri kaasupitoisuus ei ilmeisestikään johdu mistään silakoita kohdanneesta joukkosairaudesta, vaan sensijaan jostain ulkoapäin aiheutuneesta kohtalokkaasta vahingoittumisesta. Tämä on saattanut niiden kaasuvaihdon sekasortoiseksi ja lopulta niin suureksi, että kalat ovat nousseet pintavesiin. Kalat ovat ilmeisesti joutuneet aluksi tainnoksiin siitä tilasta lopuksi lainkaan selviytymättä. Kuten tunnetaan, käy kaloille useasti näin, silloin kuin vedessä toimitetaan räjähdysä. Jotain räjähdykseen verrattavaa lienee siis lähinnä ajateltava syyksi Virolahdella nyt todettuun silakoiden kuolemiseen. Mutta lienee aihetta huomauttaa, ettei silakoiden tajuttomaksi tuleminen ole välttämättömästi tarvinnut tapahtua sillä paikalla, missä ne nyt avuttomina kelluivat, koska kalat ovat merivirtojen tuomina saattaneet kulkeutua pitempienkin matkojen takaa.

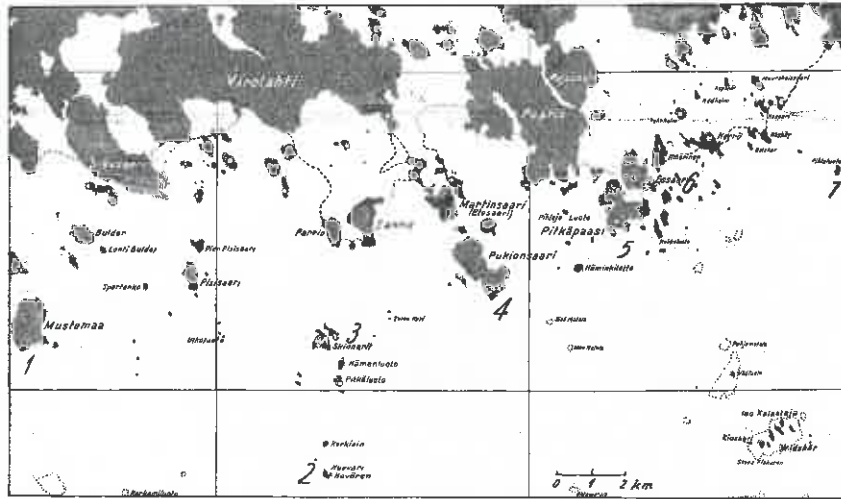
Kun edellä esitetty jo oli kirjoitettu, sain konsulentti A. F. Aalbergilta, joka oli käynyt Virolahden saaristossa ottamasa lähemmin selkoa kuolleiden silakoiden esiintymisestä, selostuksen sekä hänen itsensä että toisten tekemistä yksityiskohtaisista havainnoista. Näin hankituista tiedoista mainitsen lyhyesti seuraavat. Kalastaja Arvo Seppä Pitkäpaadesta oli helmikuun 19. päivänä tavannut eläviä, mutta pökerryksissä olevia silakoita Piehärön ja Pihlajaluodon ulkovesillä, keräten niitä 124 kpl. (näiden lisäksi kaksi kuoretta sekä pie-

Kuva 1. Virolahden ulkovesiltä kuolleena saatu silakka avattuna (oikeanpuoleinen ruumiin osa poistettu). Uimarakko täynnä ilmaa ja senvuoksi esiintyvä. Luonn. koko.

Kuva 2. Turun saaristosta peräisin oleva silakka avattuna. Uimarakon laajuus vastaa elävinä saatujen silakoiden uimarakon tavallista kokoa. Melk. luonn. koko.

nen ahvenen; enemmänkin silakoita olisi ollut saatavissa, mutta hämärän tulo keskeytti keräyksen). Tuuli kävi sinä päivänä kaakosta käsin ja meri oli jäistä vapaa. Keräystä suoritettaessa nähtiin uusien yksilöiden nousevan syvemmältä pintaveteen. Helmikuun 20. päivänä tavattiin kuolevia silakoita Pitkäpaaden ulkorannalla. Samana päivänä kalastaja Verner Lehtola keräsi niitä Mustamaan ulkorannalta suunnilleen noin pari sataa kappaletta sekä sotilasimestari Malinen ilmoitti niitä olleen myös Pukkiosaaren ulkosivulla; suurin osa näistä oli vielä hengissä. Meri oli sinäkin päivänä jäistä vapaa ja tuuli puhalsi itäetelästä so. kaakosta. Seuraavana päivä-

Kartake Virolahden saaristosta. 1. Mustamaa, 2. Huovari, 3. Skinnarit, 4. Pukkio, 5. Pitkäpaasi, 6. Essaaren luodot, 7. Pihlajaluoto. Pilkutettu viiva saarien välillä osoittaa kiinteän jääpeitteen reunaa helmikuun 23. päivänä 1939 Matti Niemelän mukaan.

nä eli helmikuun 21. p:nä tuuli toi rikkoutunutta jäätä Pukkioon sekä sen seassa silakoita melko runsaasti. Pukkiossa kerättiin niitä osaksi elävinä, osaksi juuri kuolleina, kaikkiaan 550 kpl. Melkoinen määrä jäi kuitenkin keräämättä, kun niitä ei rohjettu käyttää ravinnoksi. Myös Huovarin ulkosaaren vesiltä tavattiin helmikuun 22. päivänä useammassakin kohdassa kuolleita silakoita (Vaino Niemelä), edelleen myös Pihlajaluodon vesiltä (Orslahden kalastajat). Lopuksi sanottiin Matti Kiiskan ilmoittaneen, että piensilakkaa, joita hän käsin nosti useampia kymmeniä, nousi hänen mantereen rantaan (ns. Mellinrantaan) hakkaamaansa avantoon. — Yllä esitetyistä havainnoista käy mielestäni se puoli asiasta ilmi, etteivät merivirtojen tuomat tainnoissa olleet tai kuolleet silakat esiintyneet millään kohdalla yhteensullottuina ryhminä vaan varsin hajallisina. Ehkä sekä sen että valinneiden tuulisuhteitten perusteella voidaan olettaa, että silakoiden tainnoisiin joutuminen oli tapahtunut etäällä rantavesistä.

Kuva 1. Kappale Hatjalahdenjärvestä Kuolemanjärven pitäjässä helmikuun 23. päivän 1939 tienoissa saadun lahnan suomusta. Suur. 28 kert.

Lahna ollut 24.7 (29.0) sm pitkä ja 250 g painava, iältään seitsemän vuotta.

tanevat eräs Viipurin kala-kauppa OY:n johtaja, maisteri S. Z. Vähän antama tiedonanto sekä hänen kalataloudelliselle tutkimustoimistolle helmikuun 24. päivänä lähettämä lahna Kuolemanjärven pitäjässä sijaitsevasta Hatjalahdenjärvestä.

Nyt näytteeksi lähetetty sieltä peräisin ollut lahna oli pituudelleen 24.7 (29.0) sm pitkä (lyhyempi mitta kuonosta pyrstöevän loveen, pitempi sen päitä yhdistävälle viivalle) sekä 250 g painolleen. Tästä painosta tuli itse kalan osalle vain 215 g, mutta sitä vaivanneen loisen — lintumatotoukan — osalle kokonaista 35 g eli miltei kuudesosa itse kalan painosta. Tämä lintumatotoukka olikin suurin tähän asti näkemistäni sekä ilmeisesti myös Suomessa tunnetuista tapauksista. Sen pituus oli nimittäin kokonaista 128 sm siis yli neljänneksen toista metriä. Mato lieneekin ollut kalalle hyvin kiusallinen siitä päättäen, että se oli varsinkin maksan ympäri kietoutunut moneen solmuun ja tunkeutunut useasta kohdasta sen ja sen kannatinkalvojen väliin.

Lahnan itsensä iäksi on suomusta määrättyinä saatu seitsemän kasvukautta ja sen pituudeksi (lyhyempi mitta) eri kasvukausien päättyessä 3.5—8.1—13.4—16.4—18.7—21.6—24.7 sm. Tästä saadaan pituuskasvun lisäykseksi eri kasvuvuosina: 3.5; 4.6; 5.3; 3.0; 2.3; 2.9; 3.1 sm.